herpy

KAMELEONTER

Four-horned Chameleon

Trioceros quadricornis

Trioceros quadricornis är en medelstor kameleont från de svala bergsskogarna i Kamerun och sydöstra Nigeria. Hanen har flera horn på nosen och en hög segelkam på ryggen. Arten är skygg, tål värme och torka dåligt, och många djur i handeln är vildfångade, så den passar den erfarne hållaren.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Chamaeleo quadricornis; Chamaeleo eisentrauti; Trioceros eisentrauti*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-37 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**3-7 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Bergsskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Temperatur, natt	**13-18 °C**
Luftfuktighet	**50-100 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**6 mån.**
Kullstorlek	**8-15 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**120-150 dagar** vid 20-23 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Trioceros quadricornis är en medelstor, trädlevande kameleont. Hanen blir 25-37 cm lång totalt, medan honan är 5-7 cm kortare och något kraftigare byggd. Hanen har typiskt fyra framträdande horn på nosen, men antalet varierar från ett till sex, och hornen kan brytas av. Vissa honor har ett eller två små horn längst fram på nosen. Hanen har dessutom en tydlig utbuktning vid svansroten och ett skägg av förlängda fjäll under halsen. Längs ryggen och den inre tredjedelen av svansen står en hög segelkam, som arten delar med flera andra kameleonter från det afrikanska fastlandet. Artnamnet betyder fyrhornad (latin *quadri*, fyra, och *cornu*, horn).

Grundfärgen är ljus till mörk skogsgrön, ibland med blågröna eller turkosa toner. Längs kroppens ovansida löper vågformade, blåvita eller pergamentfärgade moln. Hjälmen är hög och ofta fläckig i blått eller orange, men arten har inga nackflikar. Klorna kan vara röda.

Tre underarter har beskrivits: *T. q. quadricornis*, *T. q. gracilior* och *T. q. eisentrauti*. Den sista förs ofta som egen art, men det genetiska avståndet till *T. quadricornis* är litet, och den räknas därför numera som underart. Arten kan förväxlas med *Trioceros montium*, som också har segelkam.

T. quadricornis är skygg och tillbakadragen och känsligare för störningar än många andra kameleonter. Mot artfränder är den bara måttligt aggressiv.

Utbredning och livsmiljö

Trioceros quadricornis finns bara i enstaka bergsområden längs Kamerunlinjen: i västra Kamerun och på Obudu-platån i sydöstra Nigeria. Nominatformen lever i Manengouba-bergen och på berget Kupe. *T. q. gracilior* finns i Bamenda-höglandet, Bamboutos-massivet, på berget Lefo, i Oku-massivet och på Obudu-platån, och *T. q. eisentrauti* bara i Rumpi-bergen i Kamerun.

Utbredningsområdet är litet och uppdelat i öar av bergsskog. Det sammanlagda förekomstområdet uppskattas till omkring 13.300 km², men den yta som arten faktiskt lever på är bara omkring 1.000 km². Arten är klassad som sårbar (VU) på IUCN:s rödlista, eftersom skogarna avverkas för skogsbruk och jordbruk och eftersom insamling för handeln har fått bestånd att minska.

> **Naturlig utbredning:** Kamerun och Nigeria.

LIVSMILJÖ

Arten lever i intakt bergsskog och molnskog med liten mänsklig påverkan, mest på 1.150-2.400 m höjd. Höjdintervallet är snävt, förmodligen därför att andra kameleonter håller arten borta från lägre och högre zoner, och inte därför att djuret inte klarar andra temperaturer. Arten ses också i kanten av bergssavann.

Klimatet är svalt och mycket fuktigt. Nederbörden i Kamerunbergen kan nå flera tusen mm per år, och temperaturen ligger sällan över 25-27 °C. Nätterna är svalare, och luftfuktigheten stiger mot mättnad.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett nätterrarium på minst 60 × 60 × 90 cm (längd × bredd × höjd), och gärna upp till 120 cm högt. Större är alltid bättre. Arten hålls ensam, eftersom den lätt stressas, och ett oroligt eller överfullt terrarium kan leda till aptitlöshet, luftvägsinfektioner och i värsta fall dödsfall, särskilt hos honor.

Ett nät- eller hybridterrarium ger den ventilation som arten behöver. Glasterrarier håller kvar värmen och har dålig luftcirkulation, och tillsammans med den höga fuktigheten ger det bakterie- och svamptillväxt. Glassidor fungerar dessutom som speglar, så att djuret tror att en artfrände finns i närheten, och det stressar. Ställ terrariet bort från fönster, eftersom arten snabbt överhettas i direkt sol.

Inred terrariet tätt med levande växter, till exempel dvärgschefflera och en hängväxt i en korg högst upp, och med rena, torra grenar i olika tjocklek, så att fötterna får varierad träning. Undvik giftiga växter som murgröna och philodendron. Häng upp en termometer och en hygrometer från första dagen. Botten kan vara en kapillärmatta, som är lätt att skölja, och ett avlopp förhindrar stående vatten.

TEMPERATUR

Arten är en köldkrävande bergsart. Dagstemperaturen ska vara 20-25 °C, och 22-25 °C är idealiskt. På natten ska temperaturen sjunka omkring 5 °C till 13-18 °C, och den får inte hållas uppe med lampor eller värmemattor. Arten tål utan problem att regelbundet komma ner på 14-15 °C på natten.

Varaktiga värden på 10-12 °C eller lägre och varaktiga värden över 29 °C är riskabla. Värme och torka är den största faran, och arten får snabbt värmeslag. Stiger temperaturen i terrariet över 27 °C, eller sjunker fuktigheten under 50 %, ska terrariet flyttas till en svalare eller fuktigare plats. Arten solar sig sällan, så en liten lampa med låg effekt ovanför terrariet räcker. Ett sjukt eller stressat djur söker sig oftare till ljuset.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara minst 50 % och helst 70 % eller mer på dagen och stiga mot 100 % på natten. Är fuktigheten varaktigt låg torkar djuret ut och får njur- och luftvägssjukdomar. Kan fuktigheten inte hållas hög är gott om dricksvatten ännu viktigare.

Arten dricker droppar från bladen. Spruta terrariet och växterna kraftigt flera gånger om dagen, eller använd ett automatiskt sprinklersystem som går ungefär fyra gånger per dygn. Vid handsprutning bör ett droppsystem, där vattnet rinner över bladen, gå en till två gånger om dagen utöver sprutningen. En ultraljudsfuktare med automatisk avstängning vid terrariets botten kan hjälpa, men luften ska fortfarande vara i rörelse.

Insjunkna ögon är ett tecken på uttorkning. Sätt djuret på en stor krukväxt i duschen och låt det regnas på av en sval, fin dusch (omkring 18 °C) i minst en timme. Är ögonen fortfarande insjunkna ett par timmar efteråt ska en veterinär med erfarenhet av reptiler kontaktas.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv. UVB-lysrör är det bästa huvudljuset, och en liten glödlampa räcker som solplats. Naturligt solljus utan glas är en stor fördel, eftersom vanligt fönsterglas filtrerar bort UVB. Vistelse utomhus soliga dagar är nyttigt, så länge temperaturen är tillräckligt låg och det finns gott om skugga, eftersom djuret lätt överhettas.

UVB-zonen har inte mätts för arten. Zon 2 är lånad från *Trioceros jacksonii*, som också är en bergskameleont och räknas till zon 2-3. Det motsvarar ett UV-index på högst omkring 1-3 på den högsta platsen där djuret kan sitta, och skugga längre ner. Rör byts enligt tillverkarens anvisning. Dagslängden är omkring 12 timmar, eftersom arten lever nära ekvatorn.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Värme och temperatur

UTFODRING

Trioceros quadricornis är insektsätare. Ge så varierad föda som möjligt: små nattfjärilar, flugor, sniglar, gråsuggor, syrsor och mjölmaskar av arten superorm. Nattfjärilar, flugor och sniglar avvisas sällan. Fettrika vaxmottslarver ges bara sparsamt. Ge 5-6 insekter per måltid, högst två gånger i veckan till vuxna djur, och låt dem springa fritt i terrariet. Utfodring ur skål kan användas, men ger större risk för tungskador.

Håll djuret smalt och väl hydrerat. Överutfodring ger slöa djur och hos honor farligt stora kullar. Nyinköpta djur kan avvisa föda i dagar och veckor, och under den perioden är vatten långt viktigare än mat.

Foderinsekterna ska själva ha en god föda av morötter och bladgrönt. Arten är känslig för för mycket vitamin A, så vitamintillskott används bara mycket sparsamt eller inte alls, och ett mineraltillskott ges då och då.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls ensam. Samhusning ger stress, och honor kan dö av luftvägsinfektion eller sluta äta. Arten är skygg och drar sig undan, och den hanteras så lite som möjligt.

Ett friskt djur har fyllig och fast hud, inte skrynklig, och stora, runda och vakna ögon. Titta i munnen efter sår, tunginflammation och mycket saliv, och lyssna efter väsande eller knastrande andning. Vildfångade djur ska lämna ett träckprov hos en veterinär med kunskap om kameleonter, eftersom en lätt parasitbörda är lätt att behandla när den upptäcks tidigt.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen känns igen på en tydlig utbuktning vid svansroten, ett skägg av förlängda fjäll under halsen och typiskt fyra horn. Vissa honor har ett eller två små horn längst fram på nosen. Hanen är störst. Ungarna är könsmogna efter omkring 6 månader.

Honor som lägger många kullar slits och lever kortare än hanar: omkring 3-4 år mot 5-7 år hos hanen. Honor kan få äggläggningsproblem, och överutfodring ökar risken.

PARNING

Sätt in honan i hanens terrarium. En hona som inte är parningsvillig kan bli mörk och gunga fram och tillbaka, men hanen parar sig ofta ändå. Flera parningar säkrar tillräckligt med sperma till alla ägg.

Honan kan lagra sperma och lägga flera kullar efter en parning, men parar hon sig för sällan sjunker andelen befruktade ägg i de senare kullarna. Därför är det en fördel att para henne igen strax efter äggläggningen. Honan blir tydligt rundare 3-4 veckor efter parningen, äggen kan kännas som små ovala klumpar, och nära äggläggningen syns de som bulor på kroppen.

Honan kan normalt sättas ihop med hanen igen två veckor efter äggläggningen, om hon är i gott skick.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 8-15 ägg per kull. Hon kan lägga 2-4 kullar per år. Upprepade kullar belastar honan och förkortar hennes liv.

Ge henne en hink eller ett kar med minst 30 cm fuktig krukjord, som inte rasar ihop när hon gräver ett hål. Det får inte stå vatten i botten. En växt, grenar och en liten lampa över behållaren hjälper. Honan gräver ofta många provhål, och det kan ta timmar eller dagar. När hon är klar ser hon smalare ut och slutar täcka hålen.

INKUBATION

När honan har täckt äggen och klättrat upp i växterna igen grävs äggen försiktigt upp. De läggs halvt nedgrävda i rader i en sluten plastbehållare som är halvfylld med fuktig vermikulit. En hopkramad handfull får bara ge en droppe eller två. Behållaren står stabilt vid 20-23 °C. Äggen och temperaturen kontrolleras en gång i veckan, och den veckovisa öppningen av locket ger tillräckligt med luftutbyte.

Äggen kläcks efter 4-5 månader.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar torkar ut mycket snabbt och ska ha samma svala temperaturer och samma höga fuktighet som de vuxna, med ännu större omsorg. Ungarna kan hållas ihop i omkring en månad och ska därefter skiljas åt. Uppgifter om ungarnas storlek och tillväxt är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och fel i skötseln:

- Uttorkning: insjunkna ögon, skrynklig hud och aptitlöshet. Beror på för låg fuktighet och för lite dricksvatten.
- Värmestress och värmeslag: slöhet, mörk färg och gapande. Arten tål dåligt temperaturer över 27 °C och torr luft.
- Luftvägsinfektioner: väsande andning, saliv och gapande med öppen mun. Beror på stillastående luft och stress.
- Njursvikt efter långvarig uttorkning.
- Inälvsmaskar och andra parasiter hos vildfångade djur. Rörliga knölar under huden tyder på ett kraftigt angrepp som är svårt att behandla.
- Övervikt och äggläggningsproblem hos honor.
- Tungskador vid skålutfodring.
- För mycket vitamin A vid överdosering av vitamintillskott.

Väg djuret regelbundet. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler vid utebliven aptit, insjunkna ögon som inte rättar sig eller andningssvårigheter.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.